

Društvo restavradorjev Slovenije

Gradivo za novinarje

ob podelitvi

NAGRADE IN PRIZNANJ MIRKA ŠUBICA

Ljubljana, 20. november 2023

Spoštovani predstavniki medijev!

Pred Vami je gradivo ob podelitvi

NAGRADE IN PRIZNANJ MIRKA ŠUBICA V LETU 2023

Nagrada Mirka Šubica je stanovska nagrada za življenjsko delo na področju konservatorsko-restavratorske stroke (v muzejih, galerijah, na likovnih akademijah, v zasebnih restavratorskih delavnicah). Leta 2008 jo je ustanovilo Društvo restavratorjev Slovenije (Društvo DRS) z namenom, da bi konservatorsko-restavratorsko stroko še bolj predstavili javnosti in da bi strokovnjake, ki skrbijo za ohranjanje kulturne dediščine, nagradili za izjemne dosežke v konservatorstvu-restavratorstvu. Društvo poleg nagrade za življenjsko delo podeljuje tudi priznanja Mirka Šubica za enkratne izjemne dosežke in prispevke pri ohranjanju kulturne dediščine in predstavljanju in populariziranju konservatorsko-restavratorske stroke na Slovenskem in v tujini ter častno članstvo v Društvu restavratorjev Slovenije.

Prilagamo Vam:

- vabilo na podelitev nagrad in priznanj Mirka Šubica;
- poročilo o delu komisije za nagrade in priznanja Društva restavratorjev Slovenije (Društvo DRS);
- utemeljitve.

Kontaktne osebe: mag. Martina Lesar Kikelj, predsednica Društva DRS, Poljanska cesta 40, Ljubljana, info@slodrs.si in mag. Ana Kocjančič, tajnica Društva DRS, info@slodrs.si, tel: 051 368 855

Za ostale informacije smo Vam na voljo po telefonu 051 368 855 ali na elektronskem naslovu info@slodrs.si. Z veseljem Vam bomo pomagali.

Želimo Vam uspešno delo in prijetno druženje z nami!

Ana Kocjančič
tajnica Društva DRS

mag. Martina Lesar Kikelj
predsednica Društva DRS

DRUŠTVO RESTAVRATORJEV SLOVENIJE

Komisija za nagrade in priznanja Društva DRS

POROČILO KOMISIJE

Komisija za nagrade in priznanja Mirka Šubica pri Društvu restavradorjev Slovenije (Društvo DRS) je delovala v sestavi:

Predsednica komisije:

Martina Obid Mlakar, samozaposlena v kulturi, Ljubljana

Člani komisije:

dr. Jasna Malešič, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Andrej Ferletic, Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica

dr. Boštjan Roškar, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož

mag. Irena Jeras Dimovska, Gorenjski muzej, Kranj

mag. Nataša Nemeček, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana

mag. Špela Govže, ZVKDS Restavratorski center, Ljubljana

Tina Buh, Narodna galerija, Ljubljana

dr. Ajda Mladenovič, ZVKDS Restavratorski center, Ljubljana

Komisija za nagrade in priznanja Društva DRS se je sestala štirikrat. V predpisanem roku je na razpis pravočasno prispelo 10 predlogov:

- tri vloge za nagrado za življenjsko delo;
- šest vlog za priznanje Mirka Šubica;
- ena vloga za študentsko priznanje Mirka Šubica, *Zlati skalpel*.

Častnega članstva letos društvo ne bo podelilo, saj ga podeljuje vsako tretje leto.

Na podlagi sestankov in ogledov na terenu se je komisija za nagrade in priznanja Društva DRS odločila, da:

Nagrado Mirka Šubica za življenjsko delo v letu 2023 prejme:

1. **Valentin Benedik** za izjemne dosežke na področju fotodokumentiranja, izobraževanja in popularizacije konservatorsko-restavratorske stroke.

Priznanja Mirka Šubica v letu 2023 prejmejo:

1. **Mag. Martina Lesar Kikelj, Saša Snoj, Maša Kavčič, Anka Batič in Anja Urbanc** za zahtevne in obsežne raziskave ter konservatorsko-restavratorski poseg na Kremser Schmidtovi obočni poslikavi v Gruberjevi palači v Ljubljani.
2. **Dr. Martin Klinc** za inovativno ponovno uporabo originalnega baročnega laka pri konservatorsko-restavratorskem posegu na velikem oltarju iz župne cerkve svetega Andreja v Makolah.
3. **Vlasta Čobal Sedmak, mag. Anita Kavčič Klančar, mag. Jelka Kuret, mag. Martina Lesar Kikelj in dr. Ajda Mladenović** za vodenje zahtevnega konservatorsko-restavratorskega posega na sgraffitu slikarja Maksa Kavčiča iz nekdanje Strojne tovarne v Trbovljah.
4. **Mag. Vesna Obid** za zahteven in dolgotrajen konservatorsko-restavratorski poseg na oltarni sliki Leopolda Layerja *Zadnja večerja* iz župne cerkve svetega Kancijana v Kranju.

Študentsko priznanje *zlati skalpel* v letu 2023 prejmeta:

1. **Ana Sterle** in **Lara Skukan** za grafično dokumentacijo in animirane predstavitve pri projektu *ReForma Viva* v Kostanjevici na Krki in na razstavi *Od blizu* v Moderni galeriji v Ljubljani.

Martina Obid Mlakar
predsednica komisije

Kontaktne osebe: mag. Martina Lesar Kikelj, predsednica Društva DRS, Poljanska cesta 40, Ljubljana, info@slodrs.si in mag. Ana Kocjančič, tajnica Društva DRS, info@slodrs.si, tel: 051 368 855

Nagrado Mirka Šubica v letu 2023

prejme

Valentin Benedik

za izjemne dosežke na področju fotodokumentiranja, izobraževanja in popularizacije konservatorsko-restavratorske stroke.

Valentin Benedik se je rodil 4. januarja 1953 v Selcah. Po zaključeni gimnaziji v Škofji Loki se je leta 1974 vpisal na Filozofsko fakulteto na študij umetnostne zgodovine in angleškega jezika s književnostjo. Istega leta je začel sodelovati na terenskih akcijah in v ateljejih Restavratorskega ateljeja Zavoda za spomeniško varstvo. Sodeloval je na različnih zahtevnih projektih, kot so bili restavriranje fresk Janeza Aquile v Turnišču, popotresna obnova v Breginju ter restavriranje lesenega stropa v cerkvi sv. Miklavža na Kurnu.

V tedanjem Zavodu SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine se je kot dokumentalist zaposlil leta 1981. Oddelek dokumentacije je vodil od leta 1985 vse do upokojitve leta 2022. Leta 1997 je dosegel naziv konservatorsko-restavratorski svetovalec, leta 2018 pa je postal konservatorsko-restavratorski svétnik.

V tem času je vpeljal in razvil sistematično fotodokumentiranje konservatorsko-restavratorskih posegov v vseh fazah (pred in med posegom ter po njem). Ta pomembni in nujni pristop h konserviranju-restavriranju se je oblikoval iz zavedanja, da gre pri tem za nepovratno dejavnost, ki jo je treba kakovostno dokumentirati in tako ohraniti zapis o njej. Tine Benedik je bil zato nepogrešljiv del ekipe pri večini, vsekakor pa pri najpomembnejših konservatorsko-restavratorskih projektih Restavratorskega centra. Od leta 2002 je nekatere konservatorsko-restavratorske posege tudi video dokumentiral.

Sistematično je zbiral podatke in strokovno literaturo za izdelavo programov za posege in konservatorsko-restavratorskih poročil. Pripravljal in izdeloval je elaborate in strokovna besedila za objave v strokovni literaturi. Vzpostavil in organiziral je fototeko, diateko in negoteko ZVKDS Restavratorskega centra.

Leta 1983 je zasnoval knjižnico Restavratorskega centra, ki je danes temeljna knjižnica Zavoda za varstvo kulturne dediščine. Z organizirano nabavo, knjižno zameno in s pridobivanjem knjižnih darov je postavil temelje strokovni knjižnici za področje restavratorstva in sorodnih ved, katere poslanstvo je podpiranje delovnega in raziskovalnega procesa Restavratorskega centra.

Med letoma 2010 in 2012 je v tretjem nadstropju Restavratorskega centra vzpostavil in uredil muzej restavratorstva. Dosledno je zbiral in po muzejskih standardih predstavil delovne pripomočke znanih restavratorjev iz različnih obdobj, na primer Mirka Šubica, Miha Pirnata ter Moma Vukovića.

Tine Benedik je sodeloval v mednarodnih in domačih delovnih skupinah za konservatorsko-restavratorske posege na kulturni dediščini in v komisijah za dokumentacijsko dejavnost. Bil je tudi član več mednarodnih komisij.

Z rednimi strokovnimi vodenji skupin po Restavratorskem centru, s fotografiranjem in s pripravo slikovnega gradiva za najrazličnejše publikacije ter z idejnimi zasnovami in avtorskim sodelovanjem pri razstavah je populariziral kulturno dediščino in konservatorsko-restavratorsko stroko.

Omeniti je treba tudi njegovo fotodokumentiranje strokovnih in tudi slavnostnih dogodkov, kot je današnja podelitev nagrad zaslužnim konservatorjem-restavratorjem. Pri vseh nalogah je deloval samoiniciativno, multidisciplinarno in povezovalno. Slovi po svoji pregovorni dobri volji in pripravljenosti priskočiti na pomoč. Je zakladnica znanja z veliko področij ter eden največjih poznavalcev zgodovine in razvoja analogne fotografije in fotoaparatorov pri nas.

Valentinu Benediku za njegov izjemen prispevek k razvoju fotodokumentiranja, izobraževanja in populariziranja konservatorsko-restavratorske stroke Društvo restavradorjev Slovenije podeljuje nagrado za življenjsko delo.

Kontaktne osebe: mag. Martina Lesar Kikelj, predsednica Društva DRS, Poljanska cesta 40, Ljubljana, info@slodrs.si in mag. Ana Kocjančič, tajnica Društva DRS, info@slodrs.si, tel: 051 368 855

Priznanje Mirka Šubica v letu 2023

prejmejo

**mag. Martina Lesar Kikelj, Saša Snoj, Maša Kavčič, Anka Batič
in Anja Urbanc**

**za zahtevne in obsežne raziskave ter konservatorsko-restavratorski poseg
na Kremser Schmidtovi obočni poslikavi v Gruberjevi palači v Ljubljani.**

Mag. Martina Lesar Kikelj je med letoma 2018 in 2022 vodila obsežen, strokovno zahteven projekt na stropni poslikavi kupole s štukaturami okrašenega stopnišča v Gruberjevi palači, ki je biser meščanskega baroka iz zadnje četrtine 18. stoletja in v kateri danes domuje Arhiv RS. Skupina konservatorok-restavratorok je z osebno zavzetostjo in s strokovnim in raziskovalnim delom vrhunsko izpeljala projekt.

Stropna poslikava je bila zaradi vidnega podpisa *Herrlein Pinxit 1786* do nedavnega pripisana slikarju Andreju Janezu Herrleinu, portretistu ljubljanskega meščanstva. Zmotno avtorstvo poslikav, na katero je v preteklosti nakazoval že France Stele, so ovrgli konservatorsko-restavratorski posegi leta 2020, saj je bil pod Herrleinovim zapisom odkrit podpis enega najbolj iskanih slikarjev v tedanji monarhiji, priznanega baročnega slikarja Johannesa Kremser Schmidta z letnico 1775.

Še leta 2018 je mimoidoče nagovarjal povsem potemnel strop, na katerem je bilo mogoče razbrati kak skromen detajl, danes pa so ob pogledu v kupolo pred nami jasno vidni prizori, nad katerimi se razpenja sinje modro nebo s čudovito angelsko figuro na sredini.

Odlika konservatorsko-restavratorskega posega na Kremser Schmidtovi obočni poslikavi stopnišča v Gruberjevi palači niso le izvrstno izpeljani postopki in nova odkritja, ampak predvsem premišljen, raziskovalen pristop, ob katerem je bila organizirana mednarodna strokovna delavnica o novih metodah čiščenja poslikav z geli. Sistematično so bila testirana izbrana čistilna sredstva, podprta z neinvazivnim spremljanjem rezultatov čiščenja, določen je bil ustrezen utrjevalec in pripravljena študija za izbiro primerne podloge in medija za retuširanje. Vse naštetu je prispevalo k številnim spoznanjem, ključnim za nadaljnje delovanje v konservatorsko-restavratorski stroki, ter k postavitvi standardov za obravnavo najpomembnejših stenskih poslikav na Slovenskem. Projekt zato odlikujejo strokovno odlično izpeljan poseg v materialno substanco umetnine in sočasno vključevanje različnih strokovnjakov in institucij, ki so zaradi neizmerne zavzetosti ekipe opravili številne teoretične in materialne raziskave, ter vključevanje širše strokovne javnosti. Rezultati se kažejo tudi v številnih elaboratih, historiatu in dveh mednarodnih strokovnih in umetnostnozgodovinskih posvetih.

Za izjemni prispevek k razvoju konservatorsko-restavratorske stroke se Martini Lesar Kikelj, Saši Snoj, Maši Kavčič, Anki Batič in Anji Urbanc podeli priznanje Mirka Šubica za leto 2023.

Priznanje Mirka Šubica v letu 2023

prejme

Dr. Martin Klinc

za inovativno ponovno uporabo originalnega baročnega laka pri konservatorsko-restavratorskem posegu na velikem oltarju iz župne cerkve svetega Andreja v Makolah.

Dr. Martin Klinc je v letu 2022 opravil izviren konservatorsko-restavratorski poseg na velikem oltarju v cerkvi sv. Andreja v Makolah. Oltar je delo baročnega kiparja Jožefa Holzingerja iz Maribora, njegov končni videz pa je pripisan pozlatarju in poslikovalcu Francu Antonu Widermanu iz Maribora.

Martin Klinc je pred nameravanim posegom iz župnijskega arhiva in literature pridobil podatke o dveh preteklih predelavah in preslikavah oltarja. Sondiranje površin je potrdilo pisne vire. Hkrati je ugotovil, da pri mehanskem odstranjevanju preslikav na originalni poslikavi ostaja debela plast zaščitnega laka, ki se sicer pri odstranjevanju s topili običajno odstrani.

Baročna kiparska umetnost je zaključnimi sloji poslikav poustvarjala videz pravega poliranega kamna. Žal se v preteklosti ohranjanju prvotnega laka ni posvečalo posebne pozornosti, zato se je materialna plat teh premazov skorajda izgubila.

Martin Klinc je zbral vso dostopno literaturo o baročnih lakih v osrednjem evropskem prostoru ter se odločil za poseben in inovativen pristop. Med posegom je skrbno zbiral ostanke odstranjenih preslikav in originalnega laka ter jih presejal skozi različno fina sita. Tako je ločil uprašeno smolo od ostalih odkruškov, ki so še vsebovali ostanke prvotnega laka in jih ločeno topil z etanolom. Zmes je mešal z

magnetnim mešalnikom. Po posedanju trdih delcev je raztopljeno smolo večkrat precedil skozi fine filtre. S tako pridobljenim lakom je lakiral ohranjeno originalno poslikavo na oltarju. Zaradi omejene količine laka je rekonstruirane predele poslikave lakiral z na novo pripravljenim lakom, izdelanim po enaki recepturi.

S ponovno uporabo originalnega laka je Martin Klinc presegel dosedanje konservatorsko-restavratorske standarde na področju polikromirane plastike, saj je njegov poseg edinstven primer ohranjanja materialne in estetske celovitosti umetnine vključno s historičnim lakom, ki so ga pri restavratorskih posegih do zdaj praviloma odstranjevali.

Za izjemni dosežek domiselne in posnemanja vredne strokovne izvedbe konservatorsko-restavratorskega posega se Martinu Klincu podeli priznanje Mirka Šubica za leto 2023.

Priznanje Mirka Šubica v letu 2023

prejmejo

Vlasta Čobal Sedmak, mag. Anita Kavčič Klančar, mag. Jelka Kuret, mag. Martina Lesar Kikelj in dr. Ajda Mladenović
za vodenje zahtevnega konservatorsko-restavratorskega posega na sgraffitu slikarja Maksa Kavčiča iz nekdanje Strojne tovarne v Trbovljah.

Leta 2019 je bil interventno snet sgraffito slikarja Maksa Kavčiča, ki mu je zaradi rušenja bivše Strojne tovarne Trbovlje grozilo uničenje, od leta 2022 pa ta umetnina na novem nosilcu krasi avlo Delavskega doma Trbovlje.

Interventni poseg je v delno porušenem, propadajočem in vlažnem objektu zaradi predane in iznajdljive ekipe potekal gladko. S poskusi so bili določeni ustrezni materiali in metodologija za utrjevanje in snemanje. Med zahtevnejšimi postopki je bilo rezanje umetnine na fragmente ter montaža lesene mrežne konstrukcije, ki je med snemanjem zaščitila posamezne fragmente. Po snetju so bili fragmenti shranjeni v lesenih zabojih ter prepeljani v depo Zasavskega muzeja Trbovlje.

Izzivov tudi pri pripravi umetnine za ponovno predstavitev ni manjkalo. Tokrat se je ekipa srečevala s problemi, ki so poleg velikosti in teže kosov zajemali predvsem strukturne in prezentacijske izzive. Fragmenti so bili nameščeni na prenosno jekleno konstrukcijo. Lepljenje težkih fragmentov je zahtevalo dobro načrtovanje in fizično močno in dobro usklajeno ekipo. Kitanje stikov, retuširanje in rekonstruiranje s stavbo porušenega zgornjega dela poslikave je bilo izvedeno v Delavskem domu.

Projekt je bil zaradi posluha in hitrega odziva odločevalcev kljub težkim razmeram in časovni stiski uspešno izpeljan. K obema fazama dela je bilo treba pristopiti z veliko

Kontaktne osebe: mag. Martina Lesar Kikelj, predsednica Društva DRS, Poljanska cesta 40, Ljubljana, info@slodrs.si in mag. Ana Kocjančič, tajnica Društva DRS, info@slodrs.si, tel: 051 368 855

mero inovativnosti in z medstrokovnim povezovanjem ter vnaprej premisliti in načrtovati vsak korak. Ekipa, ki je koordinirala in izvajala snemanje, konservatorsko-restavratorske posege na sgraffitu iz nekdanje Strojne tovarne ter končno prezentacijo rešene umetnine na novi lokaciji, je izjemno uspešno opravila izredno zahteven poseg. S tem je upravičila visok ugled restavratorske stroke na Slovenskem, saj se izvedba lahko vzporeja s primerljivimi v evropskem merilu.

Priznanje Mirka Šubica za vodenje izvrstno izpeljanih zahtevnih posegov na sgraffitu slikarja Maksa Kavčiča prejmejo Vlasta Čobal Sedmak, mag. Anita Kavčič Klančar, mag. Jelka Kuret, mag. Martina Lesar Kikelj in dr. Ajda Mladenović.

Priznanje Mirka Šubica v letu 2023

prejme

mag. Vesna Obid

za zahteven in dolgotrajen konservatorsko-restavratorski poseg na oltarni sliki Leopolda Layerja *Zadnja večerja* iz župne cerkve svetega Kancijana v Kranju.

Samostojna konservatorka-restavratorka mag. Vesna Obid že desetletja sodeluje z različnimi institucijami s področja varstva kulturne dediščine. Med letoma 2021 in 2023 je v župnijski cerkvi sv. Kancijana v Kranju uspešno konservirala-restavrirala oltarno sliko *Zadnja večerja* slovenskega slikarja Leopolda Layerja. Slika predstavlja izjemno redko, pri nas verjetno edino, drzno in uspešno upodobitev tega motiva na velikem, izrazito pokončnem formatu.

Estetske prvine slike in njena živost so v stoletjih izginile pod plastmi preslikav in posegov na sliki.

Na sliki, ki je visoka skoraj tri metre in široka skoraj meter in pol je bilo pred restavratorskim posegom mogoče videti le figure, vse ostalo se je skrivalo pod sloji umazanije in preslikav. Restavratorsko-konservatorski posegi na sliki, ki jih je Vesna Obid izvedla z odliko, so terjali okoli 2000 ur predanega dela. Skoraj polovico dela je zahtevalo odstranjevanje preslikav, predvsem tistih iz najstarejših obdobij, četrtno časa pa je zahtevalo kompleksno rekonstruiranje in retuširanje uničene barvne poslikave.

Z analitičnim pristopom in študijem Layerjevega opusa ter s postopnim odstranjevanjem preslikav, retuš in toniranih premazov iz 19. stoletja je Vesna Obid razkrila ključne elemente prvotne podobe. Bogate dolgoletne izkušnje – v preteklosti

je izvedla številne posege na različnih oltarnih slikah, tudi Layerjevih – so ji poleg izjemne strokovnosti pomagale, da je uspešno zmogla to dolgotrajno in težavno razkrivanje originalnih prvin pod preteklimi posegi.

Po stoletjih sprememb in propadanja materialnega nosilca in slikovnih plasti Layerjeve *Zadnje večerje* lahko po vrhunsko izvedenem konservatorsko-restavratorskem posegu Vesne Obid ponovno občudujemo izjemno likovno kakovost Layerjeve umetnine.

Drzna, v zgodovini slikarstva izjemno redka predstavitev motiva zadnje večerje na pokončnem formatu se nam po izjemnem konservatorsko-restavratorskem posegu kaže kot eden izmed vrhuncev Layerjevega opusa, zato Društvo restavratorjev Slovenije Vesni Obid podeljuje priznanje Mirka Šubica za leto 2023.

Študentsko priznanje Društva restavratorjev Slovenije zlati skalpel v letu 2023

prejmeta

Ana Sterle in Lara Skukan

za grafično dokumentacijo in animirane predstavitve pri projektu *ReForma Viva* v Kostanjevici na Krki in na razstavi *Od blizu* v Moderni galeriji v Ljubljani.

Ana Sterle in Lara Skukan sta izjemni študentki, ki zaključujeta podiplomski študij konservatorstva-restavratorstva na UL ALUO.

Specializirata se v razvijanju digitalnih veščin, kar se je izkazalo še posebej dragoceno pri pripravi zahtevne grafične dokumentacije v primeru lesene plastike iz parka Forma Viva v Kostanjevici. Pri projektu *Re-Forma Viva*, Erasmus + je sodelovalo več študentov, a Ana in Lara sta vztrajali do konca in sta bili ključni pri pripravi digitalnih legend za različne vrste poškodb in za končno izpeljavo grafičnega popisa stanja izbranih umetnin v 2D in 3D različici. Leta 2021 sta zbrane rezultate predstavili na spletni študentski konferenci, ki jo je organizirala zagrebška ALU, in prejeli nagrado za najboljšo predstavitev. Rezultati njunega dela so bili leta 2021 vključeni še na razstavo projekta v Galeriji Domžale in leta 2022 na javno predstavitev v sklopu projekta *Interdisciplinarnost skozi oči alumnov* v Narodni galeriji v Ljubljani.

Ana in Lara sta pridobili veliko izkušenj s področja digitalnih predstavitev, zato sta pripravili tudi tri animacije za razstavo *Od blizu* v Moderni galeriji v Ljubljani v letih 2022–2023. Vse tri animacije so pomembne za razumevanje izbranih del Marija

Preglja, Gabrijela Stupice in Andraža Šalamuna ter so še vedno na ogled na spletni predstavitvi razstave.

Za odlično izvedbo grafične dokumentacije in animiranih predstavitev v povezavi s projektom *ReForma Viva* v Kostanjevici na Krki in za razstavo *Od blizu* v Moderni galeriji v Ljubljani se Ani Sterle in Lari Skukan podeli študentsko priznanje zlati skalpel za leto 2023.

Kontaktne osebe: mag. Martina Lesar Kikelj, predsednica Društva DRS, Poljanska cesta 40, Ljubljana, info@slodrs.si in mag. Ana Kocjančič, tajnica Društva DRS, info@slodrs.si, tel: 051 368 855

Pokrovitelji podelitve Nagrad in priznanj Mirka Šubica v letu 2023 so:

**LIVARNA KAMŠEK, LIVARTIS d.o.o.,
Volavlje 13, 1000 Ljubljana**

Kontaktne osebe: mag. Martina Lesar Kikelj, predsednica Društva DRS, Poljanska cesta 40, Ljubljana, info@slodrs.si in mag. Ana Kocjančič, tajnica Društva DRS, info@slodrs.si, tel: 051 368 855